

**VALERIA MARINCAȘ,
DUMITRU POPESCU**

Culoarul Mureșului reprezintă o depresiune situată între Carpații Meridionali și Apuseni, a cărei evoluție miocenă începe o dată cu tortonianul. Sedimentarea tortoniană și sarmațiană este bine reprezentată pe toată lungimea depresiunii, de la Sebeș la Arad, depozite clasic ilustrate prin aspectele lor litologice și conținutul paleontologic în numeroase regiuni vecine orașului Deva. Sarmațianul este păstrat pe porțiuni mai restrinse, în regiunea Simeria-Măgura pe Strei sau în unele puncte din valea Cernei.

Sedimentarul miocen este pe alocuri puternic terasat, uneori pe ambele maluri ale Mureșului, mai deseori însă cu dezvoltarea puternică a acestor terase pe stînga riului.

Deva și jurul ei, încadrată morfologic în zona de culoar propriu-zis, cu evidențierea puternică a unei lunci bine extinse (altitudine de 2–6 m), urmate de



Fig. 1. Lunca Mureșului la Deva

un nivel de terasă de 8–12 m detașat de cel al luncii, și de un al doilea nivel de terasă de 18–22 m, specific cursului Mureșului, are un fundament variat, crețacic și miocen care în regiunea orașului, începînd din dealul Cetății și de aici spre sud-sud-est, pînă în pădurea Bejanului, pădurea Ursului etc., este bine dezgolit de rețeaua hidrografică tributară Mureșului, cu posibilitatea de a urmări succesiunea stratigrafică. Sedimentarul crețacicului superior și al tortonianului este sfirtecat și de puternicele erupții neogene care în dealul Cetății, dealul Poliatca, dealul Nocet etc., dau morfologiei de dealuri un aspect caracteristic.

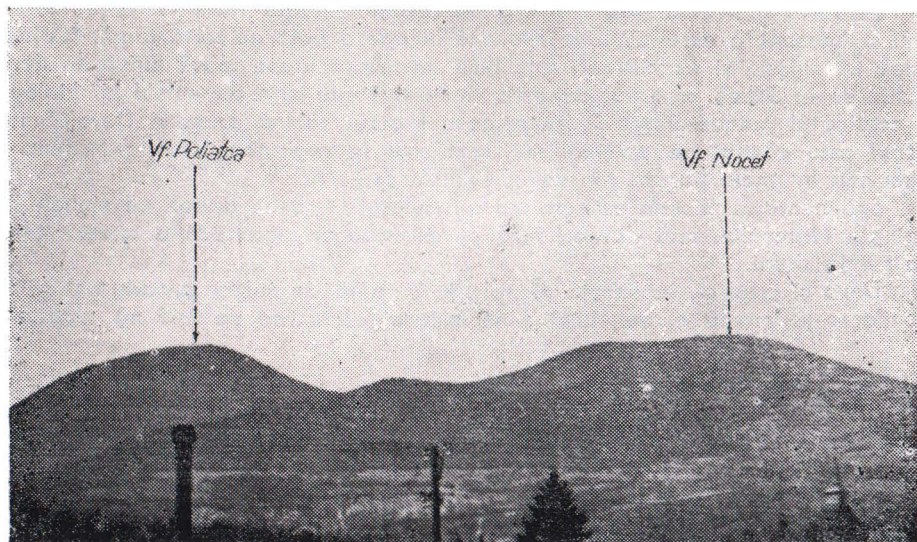


Fig. 2. Vf. Poliatca și Vf. Nocet.

TORTONIANUL, are o largă răspîndire în raza orașului Deva și împrejurimi, cu o succesiune stratigrafică care ne indică prezența unei sedimentări neritice puțin adînci, cu dezvoltarea faciesurilor litorale și lagunare.

Faciesul litoral al tortonianului apare chiar în aria municipiului Deva și el este reprezentat prin pietrișuri slab cimentate în bază, (dealul Bejanului, dosul Bejanului etc.), cu ciment gresos-nisipos de culoare cenușie-galbenă. Pietrișurile au materialul constituenț, bine rulat, alcătuit din cuarț cenușiu, alb sau roz de dimensiuni variabile.

Faciesul lagunar, ce apare dezvoltat de obicei peste orizontul pietrișurilor, are o litologie argilooasă-nisipoasă cu alternanțe de gipsuri (bine dezvoltate la Almașul Sec). În aceste depozite se intercalează și nivele de tufuri.

În sedimentele tortoniene din regiunea Deva, cele mai cunoscute puncte fosilifere sînt cele de la Popești. Aici se găsesc resturi de moluște tortoniene asemănătoare celor de la Buitur și Lăpugiu.

În raza orașului Deva, sub Virful Măgura, într-o deschidere deasupra străzii Călugăreni, am constatat prezența în marnele argiloase ce aparțin faciesului lagunar amintit mai sus și resturi de microfaună care cuprind următoarele forme :

- Cibicides pseudoungarianus* (Cushman)
- Cibicides perucidus* (Nuttall)
- Cibicides boureanus* (d'Orbigny)
- Nonion pompilioides* (Fichtel și Mol)
- Robulus clericii* (Fornasini)
- Robulus alato-limbatus* (Gümbel)
- Robulus occidentalis* (Cushman)
- Robulus limbosus* (Reuss)
- Globigerinoides trilobus trilobus* (Reuss)
- Orbulina universa* d'Orbigny
- Globigerina falconensis* Blow
- Globigerina bulloides* d'Orbigny
- Globigerinoides triloba immatura* Leloy
- Globorotalia maveri* Cushman – Elliso
- Globorotalia praescitula* Blow
- Martinottiella communis* (d'Orbigny)
- Dentalina mucronata* Neugeboren
- Bulimina inflata* Sequenza
- Uvigerina urnula semiornata* d'Orbigny
- Plectofrondicularia jarvisi* Cushman – Taid
- Turborotalia punctula* d'Orbigny
- Karrerella chilostoma* (Reusa)
- Gutulina problema* d'Orbigny
- Marginulina bullata* Reuss
- Siphonodosaria adolphina* d'Orbigny
- Spaniodontella intermedia* (Andrusov)
- Vaginulina* sp.
- Gasteropode mici
- Spiculi de Echinide

Foraminiferele din asociația prezentată mai sus arată în special forme stenohaline bentonice în care domină cele cu țest calcaros. Dintre foraminiferele planctonice mai frecvent apar speciile ale genului *Globigerina* și *Orbulina* cu țestul bine dezvoltat. În această asociație care caracterizează tortonianul superior lipsesc *Miliolidae* și *Elphidiaceae*.

Studiul litologic și conținutul micro și macrofaunistic al depozitelor tortoniene ne arată că după sedimentarea pietrișurilor, efectuate în condițiile unor acumulări de pe uscatul din jur, în marea tortoniană s-a instalat un regim normal de salinitate, în care în condițiile unei subzidențe active s-au depus sedimente pelitice argilo-marnoase-nisipoase. Salinitatea apelor tortoniene a fost normală, fapt indicat și de fauna de foraminifere reprezentată prin numeroase

forme stenohaline alături de care evoluează și unele forme eurihaline.

BUGLOVIANUL. O dată cu sfârșitul tortonianului asistăm la o schimbare a salinității apelor și la modificarea macro și micro faunei. Această schimbare se percepe la nivelul buglovianului care pe raza orașului Deva este bine reprezentat pe **valea Reșanului**, unde litologic buglovianul este prezent prin marne nisipoase de culoare albă-gălbuie, urmate de gresii nisipoase și nisipuri.

Pe pîriul Bejanului, trecerea de la tortonianul marin la etapa de salmăstrizare este foarte bine vizibilă, ilustrată și prin conținutul faunistic al acestor depozite.

În depozitele buglovianului noi am determinat următoarele resturi de microfaună :

- Cibicides lobatulus* (Walker și Jakob)
- Elphidium minutum* (Reuss)
- Elphidium josephinum* (d'Orbigny)
- Elphidium reginum* var. *cucasicum* (d'Orbigny)
- Elphidium aculeatum* (d'Orbigny)
- Elphidium macellum* (d'Orbigny)
- Ammonia beccarii* (Linné)
- Miliolina gracilis* (Karsov)
- Miliolina akneriana* v. *argunica* (Gerke)
- Miliolina akneriana* v. *rotunda* Gerke
- Miliolina consobrina* (d'Orbigny)
- Miliolina seminulum* (Linnaeus)
- Miliolina lamarckiana* (d'Orbigny)
- Miliolina reussi* Bogdanovic
- Articulina problema* Bogdanovic

Caracteristic pentru precizarea buglovianului sînt formele de *Cibicides lobatulus* și *Miliolidele*. Ele corespund asociației de Moluște cu *Cardium ruthenicum* și *Syndesnia reflexa*, din regiunile pe care le întîlnim în tot culoarul Mureșului.

Aceste depozite bugloviene spre periferia culoarului Mureșului au un caracter regresiv. În aria din jurul orașului Deva ele sînt în continuitate de sedimentare față de tortonianul marin și suportă depozitele sarmațianului inferior.

SARMAȚIANUL. În culoarul Mureșului sînt prezente depozitele sarmațianului inferior, cît și partea cea mai bazală a sarmațianului mediu.

Pe pîriul Bejanului în continuitate de sedimentare față de buglovian (vezi cloana stratigrafică), apar gresii și nisipuri care au intercalații marnoase cu bogate resturi de foraminifere, ostracode și moluște. Aceste resturi de macro și microfauună se întîlnesc pînă spre Archia și Popești.

La Archia este bine reprezentată macrofauna din care cităm :

- Mactra eichwaldi* Laskarew
- Cardium vindobonense* Laskarow
- Ervilia dissita* Eichwald
- Tapes vitalianus* d'Orbigny
- Cardium transcarpaticum* Laskarew
- Solen subfragilis* Fichwald
- Cardium latisulcum* Münster
- Potamides* (*Pirenella*) *mitralis* Eichwald

Murex sublavatus Basterot
Nassa duplicata Sowerby
Cerithium (Tericium) rubiginosum Eichwald
Cerithium lignitarium Eichwald

Pe Valea Bejanului apare o bogată asociație microfaunistică cu o explozie pentru foraminiferele de tipul Elphidiidelor și cu dispariția formei de Cibicides lobatulus.

Asociația microfaunistică caracteristică sarmațianului din acest punct fosilifer este următoarea :

Elphidium reginum (d'Orbigny)
Elphidium aculeatum (d'Orbigny)
Elphidium rugosum (d'Orbigny)
Elphidium minutum (Reuss)
Elphidium lessonii (d'Orbigny)
Elphidium hauerinum (d'Orbigny)
Elphidium antoninum (d'Orbigny)
Elphidium exoletum Costa
Elphidium crispum (Linné)
Ammonia beccarii (Linné)
Miliolina seminulum (Linnaeus)
Miliolina aff. levigata (d'Orbigny)
Miliolina akneriana v. akneriana (Gerke)
Miliolina circularis (Borneman)
Miliolina consobriba (d'Orbigny)
Miliolina gracilis (Karret)
Nonion cf. laevis (d'Orbigny)
Porosonion subgranosus (Egger)
Cibicides boueanus (d'Orbigny)
Nonion pompilioides (Fichtel și Moll)
Sphaeroidina bulloides (d'Orbigny)

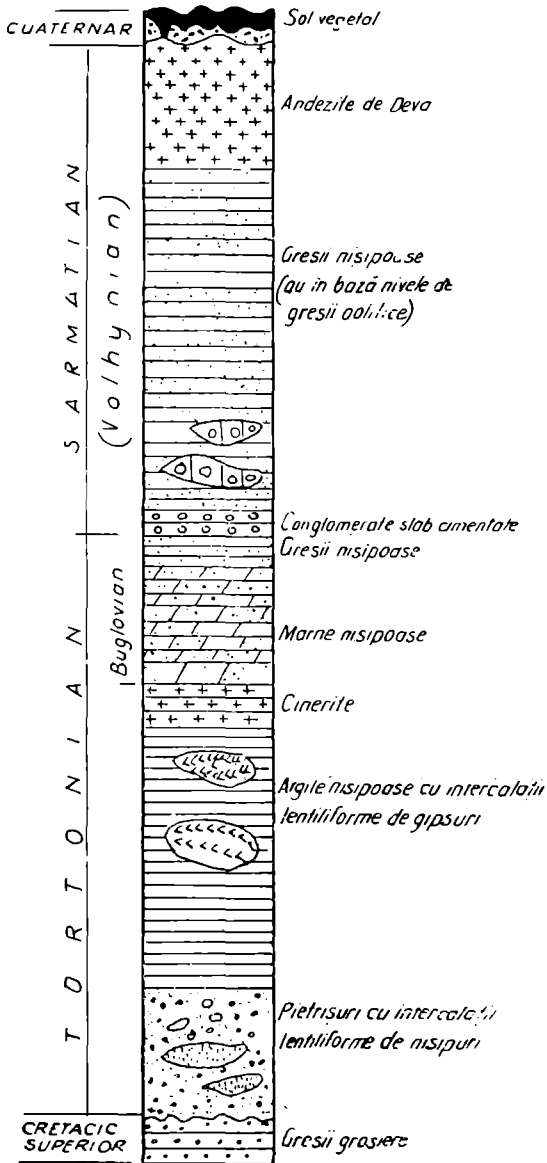
Ostracode :

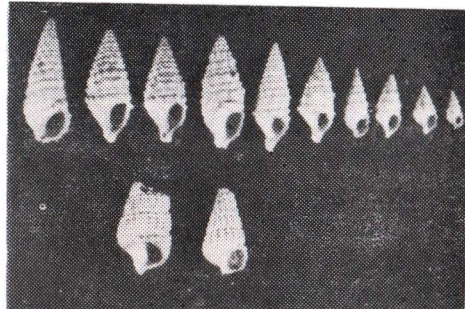
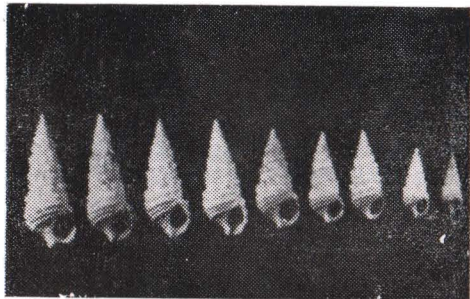
Mutilus (Ansila) hungarica (Muhes)
Loxococoncha ornata (Schneider)
Xestoleberis fuscata Schneider
Xestoleberis pseudofuscata Stanceva
Mutilus (Ansila) sarmaticus (Zalany)
Leptocythere aff. mironovi Schneider
Haplocytheridea aff. dacica (Hejjas)
Mutilus (Ansila) meritus (Zalany)

Lamelibranchiatele și gasteripodele din această asociație sarmațiană sînt următoarele :

Cardium gracile Pusch
Cardium latisulcum Münster
Ervilia dissita Eichwald
Cardiopsis islandicoides Lamark
Acteocina lajonkaireana Basterot

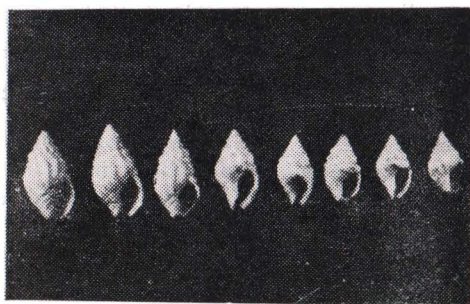
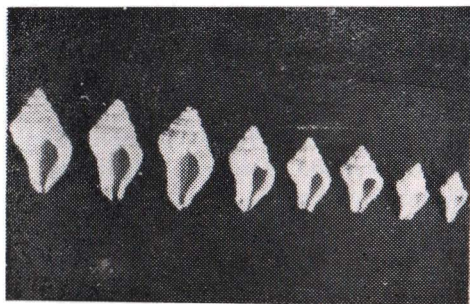
COLOANĂ STRATIGRAFICĂ PENTRU DEPOZITELE
NEOGENE ÎN REGIUNEA VĂII BEJANULUI-DEVA
Scara 1: 200





Cerithium (Theridium) rubiginosum
Eichwald
variație somatică.

1. *Potamides (Pirenella) mitralis* Eichwald.
2. *Cerithium lignitarium* Eich.
variație somatică.



Murex sublavalus
Basterot
variație somatică.

Nassa duplica Sow.,
variație somatică

Turritella turris Basterot
Mohrensternia peseudoangulata Hilber
Hydrobia aff. acuta Drap
Hydrobia punctum Eichwald
Cerithium rubiginosum Eichwald
Valvata simplex Fusch

Asociația micro și macrofaunistică citată de noi arată prezența volhynianului și a părții inferioare din basarabianul inferior.

Concluzia generală asupra dezvoltării miocenului în aria orașului Deva, este că aici avem o sedimentare continuă de la tortonianul superior la volhynian și pînă în baza basarabianului inferior.

NOTE

1. Gheorghiu C., **Studiul geologic al văii Mureșului între Deva și Dobra**, „An. Co. Geol. XXVII”, București, 1954.
2. Ghițulescu T. P., Socolescu M., **Étude géologique et minière des Monts Metallifères**, „An. Inst. Geol. Rom., XXI”, București, 1941.
3. Ivanovici V. et. al., **Evoluția geologică a Munților Metaliferi**, Ed. Acad. R.S.R., București, 1969.
4. Marincaș V., Băluță C., **Contribuțiuni la studiul sarmațianului din flancul drept al văii Streiului**, „Stud. Univ. Babeș-Bolyai”, Tom. III, nr. 5, fasc. 1, Geol. Geogr. Cluj, 1958.

BEITRÄGE ZUM STUDIUM DES MIOCEN IN DER UMGEBUNG DER STADT DEVA

Zusammenfassung

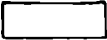





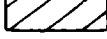



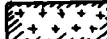


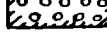

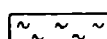
Die Autoren bringen Beiträge über die Tortoninischen, Buglovanischen und Volhynianischen Lagerungen aus der Umgebung der Stadt Deva und der Hügel Mägura und Bejan.

Schița geologică a împrejurimilor orașului Deva

după V. Marincea și D. Popescu

Scara 1:20'000

LEGENDA

	Aluvium	} Cuaternar		Andezite cu amfiboli
	Conuri de dejectie			Fali
	Terase			Poziții de strate
	Volhinian-Sarmațian		Izvoare sărate	
	Buglovia		Puncte fosilifere	
	Cinerite	} Tortonian		Cote
	Argile nisipoase			
	Congl. slab cimentate			
	Strate de Deva - Cenomanian Campanian			
	Cristalin			

